

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 338/2024-9

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu (sudca spravodajca) a sudcov Ladislava Duditša a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ],

a [REDAKOVANÉ],

[REDAKOVANÉ], proti postupu Špecializovaného trestného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 4T/5/2024 na verejnom zasadnutí senátu 15. apríla 2024 oboznámením sa so súkromnou korešpondenciou sťažovateľov určenou ich obhajcovi takto

r o z h o d o l :

1. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**
2. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľov

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 4. júna 2024 domáhajú vyslovenia porušenia práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru postupom špecializovaného trestného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4T/5/2024 na verejnom zasadnutí senátu 15. apríla 2024 oboznámením sa so súkromnou korešpondenciou sťažovateľov určenou ich obhajcovi.

2. Z obsahu sťažovateľmi podanej ústavnej sťažnosti vyplýva, že na podklade rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Tdov/7/2023 z 28. februára 2024 došlo k opätovnému prejednaniu trestnej veci sťažovateľov na podklade pôvodných obžalôb prokurátora Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky č. k. VII/1Gv173/16/1000-592 z 29. októbra 2017 a č. k. VII/1 Gv 45/19/1000-92 z 21. decembra 2023, v rámci ktorého sa na špecializovanom trestnom súde konalo 15. apríla 2024 verejné zasadnutie. Na jeho konci si predsedníčka senátu

špecializovaného trestného súdu vyžiadala k nahliadnutiu písomné poznámky sťažovateľov, ktoré adresovali svojim právnym zástupcom a ktoré „vo svojom súhrne tvorili stratégiu obhajoby“, pričom tak konala aj napriek sťažovateľmi verbálne deklarovaným protestom a s vedomým ignorovaním ich argumentácie o tom, že predmetné písomné poznámky sťažovateľov prešli aj bezpečnostnou kontrolou pred začatím samotného verejného zasadnutia. Dôkazom nezákonného postupu predsedníčky senátu špecializovaného trestného súdu je vrátenie predmetných poznámok obhajcom sťažovateľov „s absenciou negatívnych zistení“. Týmto postupom tak malo podľa názoru sťažovateľov dôjsť k porušeniu práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru. K porušeniu práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru malo dôjsť bezúspešným namietaním tohto postupu u samotnej predsedníčky senátu špecializovaného trestného súdu na podklade osobitne podanej námietky zo 16. apríla 2024.

3. Sťažovatelia považujú obsah svojej písomnej komunikácie s obhajcami za privilegovanú korešpondenciu, ktorá požíva ochranu v zmysle čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru, pričom im „nie je doposiaľ známa a ani nebola oznámená žiadna relevantná skutočnosť, ktorá by smerovala k potrebe nahliadnuť do privilegovanej korešpondencie sudkyňou.“. Sťažovatelia sú presvedčení, že «na daný zásah do práv nikdy neexistovali žiadne relevantné dôvody, ale išlo výslovne o „ad hoc“ svojvoľné detailné oboznamovanie sa sudkyne s obsahom privilegovanej korešpondencie, ktorým boli hľadané iné ako zákonné dôvody, čo potvrdzuje aj absencia negatívnych zistení.». V súhrne teda sťažovatelia namietajú zásah do ich práva na rešpektovanie súkromného života podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru, ktorého porušenie odvodzujú od nezákonného zadržania a manipulovania s privilegovanou korešpondenciou, ktorú odovzdali svojmu obhajcovi, pričom takýto postup špecializovaného trestného súdu na verejnom zasadnutí 15. apríla 2024 „nebol nevyhnutný v demokratickej spoločnosti a nesledoval žiadny legitímny cieľ“.

4. V petite podanej ústavnej sťažnosti sťažovatelia ústavnému súdu navrhli, aby nálezom rozhodol o vyslovení porušenia ich práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru v spojení s právom na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru postupom špecializovaného trestného súdu na verejnom zasadnutí senátu 15. apríla 2024 v konaní vedenom pod sp. zn. 4T/5/2024 nahliadnutím do privilegovanej korešpondencie sťažovateľov adresovanej ich obhajcovi JUDr. Marekovi Parovi a priznal im primerané finančné zadostučinenie 3 000 eur.

II.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstata ústavnej sťažnosti sťažovateľov spočíva v namietanom porušení práva na rešpektovanie súkromného života podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru v spojení s právom na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru postupom špecializovaného trestného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4T/5/2024 na verejnom zasadnutí senátu 15. apríla 2024, počas ktorého sa predsedníčka senátu špecializovaného trestného súdu oboznámila s korešpondenciou sťažovateľov adresovanou ich obhajcovi JUDr. Marekovi Parovi, pričom predmetné poznámky vo svojom súhrne tvorili stratégiu obhajoby a tento postup mal byť nezákonný, nesledoval žiadny legitímny cieľ a v jeho dôsledku malo dôjsť k porušeniu už označených práv.

6. Podľa čl. 124 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

8. Ústavný súd v súlade s § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť, pričom posudzoval, či jej prijatiu na ďalšie konanie nebránia dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

II.1. K právomoci ústavného súdu všeobecne:

9. Podľa § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie. Podľa § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde je ústavná sťažnosť neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd.

10. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

11. Ústavný súd poukazuje na to, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Zmysel a účel princípu subsidiarity, ktorý je vyvoditeľný z čl. 127 ods. 1 ústavy, spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a podľa svojej povahy ani nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Koncepcia konania o ústavnej sťažnosti je založená na tom, že predstavuje subsidiárny procesný prostriedok na ochranu ústavou zaručených základných práv a slobôd. Ústavný súd nie je súčasťou sústavy všeobecných súdov či iných orgánov verejnej moci, a preto nemôže nahrádzať ich činnosť. Jeho úlohou je v súlade s čl. 124 a nasl. ústavy ochrana ústavnosti, a nie tzv. bežnej zákonnosti, resp. protiprávnosti. Z tohto pohľadu je nevyhnutnou podmienkou konania, ktorá musí byť pred podaním ústavnej sťažnosti splnená, vyčerpanie všetkých procesných prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje.

12. Právomoc ústavného súdu je vybudovaná na zásade prieskumu vecí právoplatne skončených, ktorých eventuálnu protiústavnosť už nemožno zhojiť inými procesnými prostriedkami, resp. už nie je možná náprava iným spôsobom. Teda právomoc ústavného súdu rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

13. Ústavná sťažnosť nemá byť podávaná z dôvodu „procesnej opatrnosti či nedotknuteľnosti“ fyzickej osoby alebo právnickej osoby, ale až vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže reálne domôcť ochrany svojich práv u ostatných orgánov verejnej moci. Postavenie ústavného súdu tak možno

obrazne prirovnať k „záchranej brzde“, ktorú je možné použiť až vtedy, ak zlyhajú všetky obvyklé a predvídané prostriedky na zabránenie vzniku hroziacej ujmy, teda zabránenie porušenia ústavných práv. Konanie o ústavnej sťažnosti však nie je a ani nemôže byť pomyselnou „skratkou“, ktorou by bolo možné obchádzať konanie už vedené, resp. ktoré môže byť vedené na návrh sťažovateľa pred inými orgánmi verejnej moci.

14. Subsidiarita ústavnej sťažnosti má pritom dimenziu formálnu i materiálnu. Formálna dimenzia znamená, že sťažovateľ pred podaním ústavnej sťažnosti musí „formálne“ podať všetky prostriedky na ochranu práv, ktorými disponuje, a materiálnou subsidiaritou je myslené, že tieto prostriedky odôvodní spôsobom, ktorý všeobecnému súdu umožní ústavnoprávny prieskum. Pokiaľ právny predpis ustanoví, že v určitej procesnej situácii je príslušný na rozhodovanie o právach a slobodách jednotlivca konkrétny orgán verejnej moci, bolo by zásahom do jeho právomoci a porušením princípu delby moci (čl. 2 ods. 2 ústavy), pokiaľ by iný orgán o týchto právach rozhodoval bez toho, aby bola daná možnosť príslušnému orgánu na realizáciu jeho právomoci. Obidve tieto hľadiská preto treba reflektovať pri interpretácii a aplikácii jednotlivých inštitútov zákona o ústavnom súde, v danom prípade pre posúdenie prípustnosti ústavnej sťažnosti a príslušnosti ústavného súdu na jej prijatie na ďalšie konanie.

II.2. Posúdenie veci:

15. V prvom rade je potrebné uviesť, že zásah súdu v tomto prípade ani podľa tvrdenia sťažovateľov (neoprávnené nahliadnutie sudcu do poznámok odovzdávaných obhajcovi o stratégii obhajoby) nemal smerovať proti súkromiu v primárnom význame tohto pojmu, ale mal sa týkať zásahu do obhajobných práv sťažovateľov v trestnom konaní nimi popísaným spôsobom. Pri úkonoch trestného konania môže dôjsť aj k neoprávneným zásahom do súkromia v pravom zmysle slova, teda inak než v súvislosti s výkonom obhajobných práv (napr. pri odpočúvaní telefonických hovorov, pri vyhotovovaní obrazových a zvukových záznamov alebo pri domovej prehliadke sa odhaľuje súkromie aj v širšom meradle, než zodpovedá predmetu trestného konania), a to aj proti osobám, proti ktorým trestné obvinenie nesmeruje, pričom vo vzťahu ku komukoľvek môže byť taký procesný postup použitý výlučne zákonným spôsobom, na legitímny účel a proporcionálne, čo reflektuje čl. 16 ods. 1 ústavy čl. 8 ods. 2 dohovoru a v tomto zmysle § 2 ods. 2 Trestného poriadku. Ústavnou sťažnosťou prezentovaný zásah však tomuto aspektu nezodpovedá a podľa jeho popisu mal bez náležitého dôvodu smerovať k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v kontexte čl. 50 ods. 3 ústavy alebo práva byť stíhaný výlučne zákonným spôsobom podľa čl. 17 ods. 2 ústavy, resp. práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 v kontexte ods. 3 písm. b) a c) dohovoru. Na tom nič nemení okolnosť, že výmena informácií medzi obvineným a obhajcom má dôverný charakter, a teda je v tomto zmysle nepochybne privátna. Nemožno zároveň rozumne predpokladať, že by konajúca sudkyňa mienila zasiahnuť do súkromia sťažovateľov mimo kontextu trestného konania.

16. Vzhľadom na podanie sťažovateľov bez právneho zastúpenia a v záujme objasnenia priestoru na uplatnenie ich práv však ústavný súd dodáva, že pokiaľ ide o trestnoprocesný aspekt zásahu súdu do práv sťažovateľov v konaní, a to výkonom akýchkoľvek represívnych opatrení, v tomto prípade spojených so sťažovateľmi popísaným zásahom do dôverného kontaktu (výmeny informácií) medzi sťažovateľmi a ich obhajcom o, ako uvádzajú sťažovatelia, stratégii obhajoby (a takto chápaného súkromia), taký zásah je vecou adekvátneho postupu súdu v kontexte § 2 ods. 2 Trestného poriadku

(v odraze čl. 16 ods. 1 ústavy a čl. 8 ods. 2 dohovoru). Taký, teda trestnoprocesný, aspekt je s predmetnou situáciou z povahy veci neoddeliteľne spojený, čomu zodpovedá charakter úkonu trestného konania, pri ktorom došlo k nahliadnutiu do predmetných listín. Námietky proti kritickému zásahu je potrebné uplatniť v rámci použitia zákonných prostriedkov obrany práv (aj v kontexte základných práv a slobôd), ktoré sú pre sťažovateľov ako obvinených k dispozícii v trestnom konaní (vrátane tzv. opravných prostriedkov), ak zastávajú názor, že dotknutý zásah mal vplyv na spravodlivosť proti nim vedeného procesu (k tomu pozri aj zjednocujúce stanovisko pléna ústavného súdu sp. zn. PLz. ÚS 1/2024 zo 7. mája 2024). Na základe princípu subsidiarity až vo sfére výsledkovej spravodlivosti môže byť daná právomoc ústavného súdu, ktorý do konania nevstupuje ani ako prokurátor, ani ako konajúci alebo nadriadený všeobecný súd.

17. Ak by mali sťažovatelia na mysli výlučne iný než trestnoprocesný aspekt zásahu do svojho práva na súkromie, teda proti súkromiu mimo svojej obhajoby v trestnom konaní (čo z ich tvrdení nevyplýva, ale taký záver by mohol vyplývať z použitej referenčnej normy), išlo by o súkromnoprávny vzťah, na ktorého ochranu slúžia civilnoprávne prostriedky (aj tu môže byť až v záverečnom článku kompetenčného reťazca daná právomoc ústavného súdu).

18. V predchádzajúcich dvoch bodoch je daná aj odpoveď vo vzťahu k sťažovateľmi namietanému porušeniu práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru, a to pre obe uvedené alternatívy.

19. Z uvedeného dôvodu ústavný súd odmieta sťažovateľmi podanú ústavnú sťažnosť pre jej neprípustnosť podľa § 56 ods. 2 písm. d), § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

III.

Žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu

20. Podľa § 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde k návrhu na začatie konania podanému navrhovateľom, ktorý musí byť v celom konaní zastúpený advokátom, musí byť pripojené plnomocenstvo na zastupovanie navrhovateľa advokátom. V plnomocenstve sa musí výslovne uviesť, že navrhovateľ udeľuje zvolenému advokátovi splnomocnenie na zastupovanie pred ústavným súdom.

21. Podľa § 37 zákona o ústavnom súde navrhovateľovi, ktorý požiada o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom, ústavný súd môže ustanoviť právneho zástupcu, ak to odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

22. Vo vzťahu k žiadostiam sťažovateľov o ustanovenie právneho zástupcu ústavný súd uvádza, že takýmto žiadostiam vyhovie v prípade súčasného (kumulatívneho) splnenia podmienok vyplývajúcich z § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde a jeho ustálenej doterajšej judikatúry v tejto oblasti, t. j. 1. ak ustanovenie právneho zástupcu odôvodňujú majetkové pomery navrhovateľa (ak vzhľadom na svoje majetkové pomery nedisponuje dostatočnými zdrojmi na úhradu trov právneho zastúpenia) a 2. ak zároveň nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

23. Z dôvodu odmietnutia sťažovateľmi podanej ústavnej sťažnosti v celom jej rozsahu z už uvedených procesných dôvodov nie je splnená druhá podmienka na postup ústavného súdu podľa

§ 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde, a to že v ich právnej veci nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. V dôsledku tohto záveru ústavný súd ani nepristúpil k preverovaniu majetkových pomerov sťažovateľov a ich žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom nevyhovel. Tým je zároveň subsidiárne daný vo vzťahu k výroku I uznesenia aj dôvod na odmietnutie sťažovateľmi podanej ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. b) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. júla 2024

Libor Duľa
predseda senátu